

نظارت فنی بر عملکرد مؤسسات و سازمان‌های مالی به ویژه شرکت‌های بیمه به عنوان یک اصل قابل توجه در تمامی سطوح مدیریتی پذیرفته شده است. گردش مالی میلیاردی ریال و صدور هزاران بیمه‌نامه و حجم بالای تعهدات ناشی از آنها به نحوی ضرورت وجود یک سیستم کارآمد و کارآ برای نظارت بر این گونه فعالیت‌ها را آشکار می‌سازد.

در کشورهای پیشرفته موضوع نظارت بر عملکرد شرکت‌های بیمه پس از گذر از چند مرحله همسان و متناسب با تحولات صنعت بیمه در این کشورها تغییر یافته و در حال اجرا است. سازمان‌های ناظر بر شرکت‌های بیمه فقط بر عملیات مالی شرکت‌ها نظارت می‌کنند تا از ضوابط خارج نشده و به صورت فنی عمل کنند. ولی شرکت‌های بیمه از نظر اجرایی و عملیاتی، انتخاب نیروی انسانی، تعیین نرخ و تعرفه آزاد هستند.

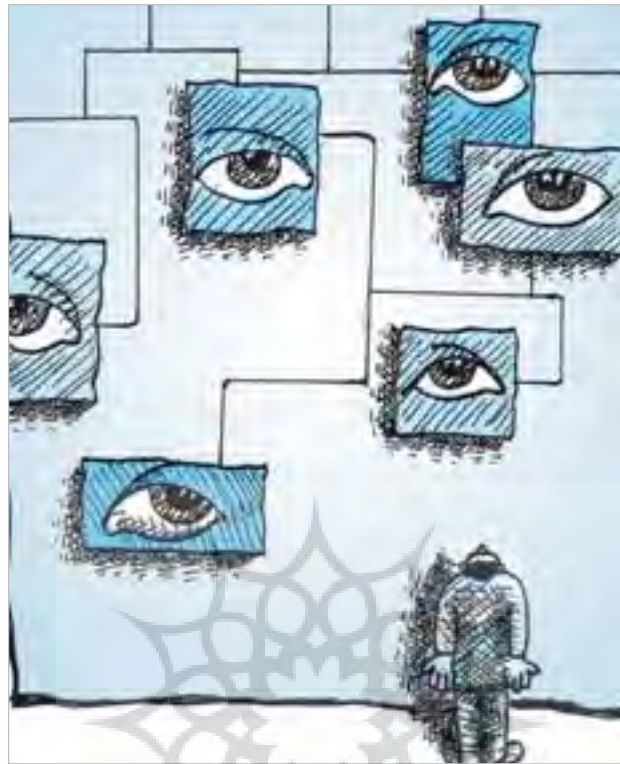
موضوع نظارت بر فعالیت‌های بیمه‌ای در ایران نیز از سابقه طولانی برخوردار است، اولین بار در ماده ۸ قانون ثبت شرکت‌ها که در دوم خرداد ۱۳۱۰ شمسی به تصویب مجلس وقت رسید، پیش‌بینی شد که شرکت‌های بیمه اعم از ایرانی و خارجی، تابع نظامنامه‌هایی باشند که توسط وزارت عدلیه تنظیم می‌شود. ولی در این نظامنامه اشاره‌ای بر نحوه نظارت بر شرکت‌های بیمه نشده بود.

در سال ۱۳۱۶ سه دستورالعمل به تصویب هیئت وزیران وقت رسید که براساس آن تغییرات زیادی در مقررات بیمه و بیمه‌گری ایران و نظارت بر شرکت‌های بیمه داده شد و بر این اساس نظارت بر فعالیت‌های بیمه‌ای به وزارت تجارت محول گردید و شاید این اولین گام جدی در راستای نظارت بر فعالیت‌های بیمه‌ای بود که برداشته شد. در همان سال شرکت‌های بیمه‌ای که در ایران مشغول فعالیت بودند، مکلف شدند، فهرستی از کلیه قراردادهای آمار هفتگی خسارات را به همراه مدارک لازم، جهت انجام مراحل نظارتی به بیمه ایران ارسال نمایند.

در ۳۰ خرداد سال ۱۳۵۰ با تصویب قانون بیمه مرکزی ایران، امور بیمه‌گری و از جمله نظارت بر صنعت بیمه به شکل قانونی درآمد. از آن زمان تاکنون شرکت‌های بیمه کلیه فعالیت‌های بیمه‌ای خود را در چارچوب قوانین و مقررات بیمه مرکزی ایران و طبق تعرفه‌های اعلام شده از سوی شورای عالی بیمه ایران انجام می‌دهند.

در حال حاضر اکثر کارشناسان و صاحب‌نظران نه تنها شیوه نظارت فعلی بر صنعت بیمه (نظارت تعرفه‌ای) را با توجه به شرایط خاص موجود در این صنعت - وجود بیش از ۱۳ شرکت بیمه خصوصی چهار شرکت بیمه دولتی، تصویب واگذاری سه شرکت بیمه آسیا البرز و دانا به بخش خصوصی، پذیرش ایران به عنوان عضو ناظر سازمان تجارت جهانی (WTO) و احتمال حضور شرکت‌های

نظارت مالی بر بازار بیمه یک ضرورت

بیمه خارجی در کشور - کارا و کار آمد نمی دانند بلکه از منظر آنها به عنوان یک چالش و عامل بازدارنده فعالیت شرکت های بیمه و مانع رقابت سالم در بین آنها و در نهایت عدم رشد و اعتلای صنعت بیمه تلقی می گردد. حذف نظارت تعرفه ای و جایگزینی آن با نظارت مالی به این معنی است که تعرفه به تدریج از بازار حذف و نظارت مالی که بیانگر توانایی شرکت بیمه در ایفای تعهدات خویش است جایگزین آن شود. هدف از نظارت و کنترل شرکت های بیمه در نظارت مالی، حمایت از حقوق بیمه گذاران و نیز ارائه راه حل برای برون رفت از بحران های مالی است که ممکن است گریبانگیر شرکت های بیمه شود.

بر اساس ماده یک از قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران، وظیفه این سازمان علاوه بر گسترش و اعتلای فرهنگ بیمه، حفظ حقوق بیمه گذاران و بیمه گران است. ولی با وجود سیستم نظارتی فعلی در صنعت بیمه، اجرای این موضوع شاید عملی نباشد. چرا که در حال

حاضر تعیین تعرفه و شرایط عمومی رشته های مختلف از وظایف شورای عالی بیمه است و تعرفه و نرخ ها به شرکت های بیمه دیکته می شوند بنابراین بیمه گذار و بیمه گر انگیزه ای برای رقابت و برخورداری از تسهیلات مناسب تر نخواهند داشت و این مسأله ناقض اصل حمایت از بیمه گر و بیمه گذار است.

البته همانطور که قبلاً نیز اشاره شد، اجرای نظارت تعرفه ای در کشورهای پیشرفته و سایر کشورها منسوخ گردیده و اعمال نمی شود. این کشورها بعد از خصوصی سازی و آزادسازی صنعت بیمه مسیر تغییر نظارت تعرفه ای به نظارت مالی را تجربه کرده اند.

در کشور ما نیز اکثر صاحب نظران و کارشناسان صنعت بیمه بر ضرورت تغییر شیوه نظارت از تعرفه ای به مالی اتفاق نظر دارند و فصل مشترک نقطه نظرات آنها چند نکته مهم و اساسی است که به صورت خلاصه به آنها اشاره می شود.

- بیمه گذاران در بازار رقابتی و نظارت مالی، حق انتخاب پیدا می کنند.
- وجود نظارت تعرفه ای و ضرورت تغییر نرخ توسط بیمه مرکزی به صورت موردی در شرایط فعلی مانع شکل گیری هسته های محاسبات فنی و متخصصان حرفه ای این رشته در شرکت های بیمه شده است.

- با حذف تعرفه، رقابت در صنعت بیمه بیشتر خواهد شد.
- تغییر در آئین نامه ها و قوانین فعلی نظارت و تدوین آئین نامه های جدید مربوط به نظارت مالی ضروری است.
- تغییر در شیوه نظارت از تعرفه ای به مالی یک ضرورت است ولی نباید شتابزده عمل شود. بلکه بایستی با برنامه و دستورالعمل خاص اقدام نمود حتی اگر یک الی دو سال هم طول بکشد.
- از شرایط ورود به WTO و سازمان های بین المللی، باز کردن مرزها، حذف تعرفه و صدور مجوز فعالیت مؤسسات خارجی در بازار بیمه کشور است.
- آزادسازی از مقررات دست و پا گیر، لازمه موفقیت خصوصی سازی در صنعت بیمه کشور است.
- حذف نظارت تعرفه ای و جایگزینی نظارت مالی موجب خلاقیت و ابتکار عمل در صحنه رقابت صنعت بیمه شده و پوشش های بیمه ای و بازارهای بالقوه جدیدی را به وجود خواهد آورد.
- با توجه به اهمیت نظارت بر صنعت بیمه در ایران، میزگرد این شماره از فصلنامه به انعکاس دیدگاه کارشناسان و صاحب نظران پیرامون این موضوع اختصاص داده شده است. امیدواریم مورد توجه خوانندگان محترم قرار گیرد.